

Repliker och kommentarer*

ROLF ANDERSSON och SVEN HEGELUND

”TCO-ekonomerna och inflationen” – en kommentar

Vi har svårt att uppfatta Christian Nils-sons ledarartikel i *Ekonomisk Debatt* nr 4/1981 som ett försök till seriös diskussion av kostnadsläget och den ekonomiska politiken. Hans artikel innehåller nämligen så grova förvanskningar av TCO-ekonomernas ståndpunkter att han endast mycket slarvigt kan ha tagit del av vad vi skrivit.

TCO-ekonomerna har således *inte* påstått

1. att kostnadsläget idag skulle vara detsamma som 1973, däremot som 1970
2. att bytesbalansen var i jämvikt 1973. Detta år hade vi som bekant ett betydande överskott
3. att mer än hälften av ökningen i arbetskraftskostnaderna 1974–76 skulle bero på statsmakternas försök att hålla kvar arbetskraft i företagen. Däremot att ca en tredjedel av det försämrade relativa kostnadsläget berodde på försämrad produktivitet i förhållande till omvärlden. Denna berodde emellertid till stor del även på strukturella förhållanden, som att de

internationellt krisdrabbade branscherna väger tyngre i den svenska industristrukturen än i våra konkurrentländers

4. att konkurrenskraften till stor del skulle bero på andra faktorer än produktionskostnaderna, såsom marknadsföring, kvalitet, prispolitik, forskning och utveckling etc. Flertalet av dessa faktorer har troligen en viss betydelse på lång sikt. Vi har dock inte åberopat dem, förutom att vi konstaterat att relativpriserna enligt Konjunkturinstitutet ökade med 4–5 procent 1978–80, trots att det relativa kostnadsläget samtidigt förbättrades markant
5. att sambandet mellan relativa arbetskraftskostnader och efterfrågan försvagats, på grund av att företagen och statsmakterna inte tagit sin del av ansvaret för samhällsekonomin (!)
6. att exportens och importens elasticitet med avseende på relativa arbetskraftskostnader skulle ha minskat under 70-talet
7. att TCO skulle ha utfört egna beräkningar över de relativa lönekostnaderna per producerad enhet. Däremot har vi sammanställt de beräkningar som regelmässigt utförs av svenska och utländska institutioner

ROLF ANDERSSON och SVEN HEGELUND är anställda vid TCO:s utredningsavdelning.

* I denna avdelning välkomnas kommentarer till tidigare artiklar.

8. att kostnadsbalans bör definieras som värdet 100 på ett kostnadsindex — osv.

Enligt de beräkningar av industrins relativa lönekostnad per producerad enhet, som under de senaste åren spelat en så stor roll i debatten är Sveriges relativa lönekostnader per producerad enhet nu tillbaka vid 1970 års nivå. Detta är ett faktum. Vilka slutsatser som skall dras av detta faktum kan givetvis diskuteras. Det har vi också gjort.

För Christian Nilsson är det en paradox att vi har ett bytesbalansunderskott, samtidigt som kostnadsläget är detsamma som 1970. Det är nu inte så konstigt. Under andra hälften av 70-talet har vi fått ett strukturellt underskott i vår bytesbalans. Innebörden av detta är att den konkurrensutsatta sektorn är för liten. Ökningen av bytesbalansunderskottet under 1979 och 1980 kan emellertid i huvudsak förklaras med att kostnaderna för oljeimporten ökade och med konjunkturmässiga faktorer som lager- och investeringsökningar. Det vore snarast underligt om Sverige av alla länder omedelbart kunnat motverka effekterna på bytesbalansen av oljeprishöjningarna genom volymexpansion, särskilt som relativpriserna steg under dessa år.

Bytesbalansunderskottet måste självfallet på sikt avvecklas, genom att den konkurrensutsatta sektorn expanderar snabbare än den inhemska efterfrågan på dess produkter. Eftersom vi har gott om outnyttjade resurser, är detta möjligt utan en minskning av produktionen inom andra sektorer eller av konsumtionen.

En ekonomisk politik för att öka produktionen inom K-sektorn snabbare än den inhemska efterfrågan på dess produkter måste bygga på utbudsstimulanser. Av sådana finns det i princip två typer, nämligen generella kostnadssänkningar och selektiva stimulanser.

Vi har pekat på, att vi nu har genomfört en avsevärd sänkning av våra rela-

tiva lönekostnader. Låt oss för tydlighetens skull gärna tillägga att vi anser att den har varit nödvändig. Vi har emellertid *inte* påstått oss veta att den är tillräcklig för att åstadkomma den expansion av K-sektorn som är nödvändig. Vi har däremot ansett att den är tillräcklig för att den ekonomiska politiken nu skall kunna inriktas på selektiva stimulanser av produktion, investeringar och sysselsättning.

Valet av selektiva utbudsstimulanser framför generella kostnadssänkningar avgörs för vår del av fördelningskonsekvenserna. Vi har föreslagit ett antal selektiva åtgärder, som enligt vår mening skulle kunna skapa expansion inom näringslivet, utan de fördelningsmässiga nackdelar som skulle bli följden av fortsatta generella lönekostnadssänkningar.

Selektiva utbudsstimulanser är dock troligen tämligen verkningslösa om de motverkas av en för svag total efterfrågan, som sänker kapacitetsutnyttjandet.

Även om en kraftig ökning av industrins produktion och investeringar åstadkoms, kommer industrins sysselsättning inte att öka särskilt mycket. Om vi skall undvika ökad arbetslöshet måste under de närmaste åren ett stort antal arbetstillfällen skapas utanför industrin.

Därför måste även den inhemska efterfrågan stimuleras försiktigt, vilket också är önskvärt därför att det gör det möjligt att återta en del av den sänkning av levnadsstandarden som skett de senaste åren. Dessutom skulle en sådan politik, åtminstone vid nuvarande låga resursutnyttjande, även verka kostnads-sänkande genom att produktiviteten skulle höjas, när kapacitetsutnyttjandet förbättras.

Det står givetvis Christian Nilsson fritt att hysa vilken mening han vill om kostnadsläget. Det borde emellertid inte stå honom fritt att i en seriös debatt tillvita sina motståndare åsikter, som de aldrig framfört.